

LA MENNAIS

BIDE URRATZAILLE

Aspalditxo dela argitaratu zen Buenos Aires'en, Dios y Libertad izenez, ofs, mende bat lenago La Mennais'ek erabili zuen irrintzi berberaz baliaturik, Aita Ducatillon dominikoaren liburu mardul bat, Frantzia'ko katolikotasun liberalaren sortzea, azitzea eta edatzea azalduz.

*Liburu onetxek ikaragarritzko zirra-
ra egin zuen ene kristau-sentipenetan.
Izan ere, arrigarria baita benetan,
kristautasun obe baten itxaropenez
bide berri bat urratzen ain leiatsu
jardun ziren gizonen atergabeko gu-
dua, ezker-eskubitik zetozkien eraso
garratzak burutu bearrez. Aita Duca-
tillon'ek kristau-izpirituaren eraberrir-
tze onetaz oparotsu itz egiten digu
aipatutako liburuan eta zalantzarik
eztago gaurko Elizari fruitu ioriak
ekarri dizkiola mugimendu onek, naiz-
ta beroni asiera eman ziona, ots, La
Mennais zeritzan apaiz idealista aun-
di ura, zorigaitzez, Elizaz kanpo il.
Lantxo onetan giarturik azalduko di-
tugu "JAKIN"-en irakurleentzat, Aita
Ducatillon'ek kristau-mugimendu ber-
rriazale onezaz ematen dizkigun ab-
biste ernegarriak.*

UARBAIN

Mugimendu gogotsu eta idealista onen buru ta gidari La Mennais izan gendun ezkeroz, gizon onen inguruan bilbatuko dugu gure kontakizuna. Beraz, aztarrika dezagun lenengo katoliku liberalen bizigiroa, jokabidea eta borroka elburua, barruti txipi baifia zapoetsu onen berriti ematen baita gure elburu apala.

Felicité Robert La Mennais (1), Bretaña'ko Saint Malo urien jaio zen 1782'gn. urtean. Bost urte zituelarik galdu zizun ama eta zorrigaitz onek, bearbada, franko eragin zion bere izateaz zearo jabetu zen samintasuna areago finka zedin.

Umetatik eroskorra eta kontra-koa eraman-zalea izan omen zen eta bere adifneko gazteak ez bezalako gogoetak zebilzkien ausnarka. Frantzia'ko Biurrialdi otsaundikoa bere gaztarorik xamurrenean sortu zen. Aurtzaroan edoskitako materialismu giroak eta zenbait irakurgai txarrez (Rousseau eta Voltaire adibidez bazkagai kuttunak baitzituen), fedea galdu-erazi zioten. Ala ta guziz ere, Elizaren magalera biurtu zen berriro eta ogeitabi urtetan egin zuen bere lenen-jaunartzea.

1805'gn. urtean, Feli (ala esaten baizioten ingurukoek) La Mennais, Chenaie (Ariztia) deitzen zioten basetxe batera joan zen bere anaia batekin, ez atseden bearrez bakarrik, bakartasunezko eta gogoetazko bizimodua ere billatzen baitzuen.

Iru urte barru, bere irakurkizun eta ausnarkizunen lendabiziko frutua argitara ematen du, ots **Reflexions sur l'état de l'Eglise en France pendant le XVIIIe siècle et sur la situation actuel.** Liburu ontan, bere gerokoen oiñarri, inñolaz ere, kristautasunari ots dagio Ebanjelioaren erakuspen tolesgabetara biur dadin.

La Mennais'ek, berak aitortzen digunez, apaizgintzarako dei bereizirik somatu ezpa'zuen ere, elizgizon izateko erabakia artu zuen eta 1816'gn. urtean eman zuen Paris'en bere lenengo meza. Jaungoikoak neke ta lorrak ematen baldin ba'dizkio gizonari, auek ito ez dezaaten, pozbide eta alaitasunak ere ematen dizkio. Apaizaren bizimodu zorrotzean, esaterako, lenengo meza eguna, egunik pozgarriena da, ezkonberrientzat eztei-eguna antzo. Ona, bada, La Mennais'ek esaten diguna ospakizun ontaz: lendabiziko meza eman zuenean, argi ta garbi aditu omen zuen barren-dei auxe: "Nere gurutzea eraman dezazun deitu dizut, baifian, entzun ondo, gurutzea bakarrik". Eguneroko meza eman ondoren, berriz, maiz esan oi zuen zorikabe bat zela. Zer ote zuen gizon ark barruan bere burua orrela samintzeko? Bokazifioz antzu apaiztu zelako ari ote zitzaion ozka barrengo arura? Dena den, bere mingostasunarra gero ta barneragotzen joan zitzaion.

1818'gn. urtean beste liburu bat

argitara eman zuen: **Essai sur l'indifference en matière de religion**. Liburu onek katoliku jendea alde eta kontra berotu zuen, ezpaitzen anartean ain gordin eta ausarki mintzatu ino:

Galikanuek, ots, Eliza, nolabait ere, Errege-agintearen morroitzako nai zuten katolikuak, etsai amorratu billakatu zitzaizkion eta **Aphorismata** zeritzan lan batean, auen erlejifokera sasiko iritzi zuen.

La Mennais'en inguruan bere ideietako jarraitzaileak biltzen asi ziren. Chenaie basetxera lendarbizi-ko eldu zitzaiona Gerbet elederlari gorengoa izan zen eta onen ondoren Lacordaire eta Montalembert otsaundikoak.

La Mennais, Chenaie'n bizi zelarik, goizeko bostetan jaikitzen zen eta bereala meza ematen zuen bere ikasleen aintzinean. Goiz guztia estudiatzen jarduten zen eta alabar beronen ikasleak. Jakintza-gai aunitz lantzen zuten, bakoitza bere grifnei eta joerei jarraiki. Alaxen, izkuntzak, matematikak, filosofia, teologia, edergintza —arte, alegia—, historia, fisika, ekonomia eta abar. La Mennais'ek, estudiatzen eta lanean amabost ordu egiten zituen egunean eta laister gizon jakintsu egin zen zientziari eta edergintzari dagozkien gai askotan.

Ontan, 1830'gn. urteak Uztaillako Buirrialdi entzutetsua ekarri zuen. Charles X'gna., Louis XVI'garrenaren eta Louis XVIII'garre-

naren anaia, jausi zen bere agintaritzan absolutistarekin, eta Louis Philippe, Orleans'ko dukea, ots, Philippe Egalité'ren semea, igo zen Erregetzara, liberal kutsu garbiko politika konstituziozalea erakarriz berarekin. La Mennais'ek, Louis Philippe,ren gobernamentu liberalari eskerrak, **L'Avenir** egunerokoa atera ahal izan zuen. Katolikotasunaren eta Libertadearen kausa bat egitea artu zuen elburutzat albistari onek eta gudu-oi antzo "Jaungoikoa eta Libertadea" erabili zuen.

Lan luzea litzake, naiz-ta laburzurrian, **L'Avenir**'ek argitaratutako lanen berri ematea. Esan dezagun soilki, ideia baten egingarri, lanik ugari agertu zutela Eliza eta Estaduaren bereizibearraz, Eliza eta Jakintzaz, Eliza eta Gizarte-auziaz, albistaritza-libertadeaz, alkarkizun-libertadeaz, erriaren autatze esku-bideaz eta abar.

Elizaren eta Estaduaren aginteak bereizi-bearraz mintzatzean, apezpikuak aukeratzeko eskubidearen murriztea (ots, erauztea, kentzea) edo urritzea Elizarentzat zeifien kaltegarri den aditzera ematen digu. Eliza, Errege absolutisten gobernamentuari gogoz menderatzearekin eta are geiago, gobernamentu tankera orren adiskide eta lankide egitearekin, galbidean jarri zen; erri xehearen begiramena, us-te-ona, konfidantza eta maitetasuna galdu baitzuen eta baita bere geroa arriskatu ere bere burua po-

litika tankera baten adurrari lotzean.

Morroitza onen truk Elizak Estaduagandik jasotzen zuen diru-laguntasunari "loiez zikindutako ogia" esaten zion, zeren, apez eta apezpikuak diru ori berenganaturik Estaduaren morroi eta ogipeko bildurti biurtzen baitira eta Ostia Donea bezain sakratua bear luketen itzaren libertadea saltzen baitute. Orra apaizei esan: "Begira Kristo eta ikas txiroak izaten, libertadearen jabe izan zaitezten; ostera, zuen buruak errespetazi itzazute, sendoak izan zaitezten". Areago: "Etzi-tuen igorri Jesus'ek Apostoluak bere Itza aldarrikatzera Kaiser'en diru-arduradunari pagatzeko agindua emanik. Aitzitik, gurutzearekin igorri zitun eta gure bearren neurrian, egunean egunekoa ematen digun Jaungoikoagan konfidantza mugagabe bat jarririk. Zer bear du, izan ere, apaizak, bere Jaungoikozko mandatua betetzeko? Ezpafiak libre eta ogi pusketa bat".

Eta alabaifia, Ducatillon'ek dienez, **L'Avenir'en** ideiak aldi artarako oso aurrerakoiak ziren eta oraindik-orain bere esankizunen ausardia txundigarri egiten omen da. Mintzaira-doifua ere sutsu, zipotri eta neurrigabea zen.

L'Avenir'en erakuspenen mamia, ordea, zifizekoa, jatorra eta kristaubegi garbikoa zen. Ducatillon'ek ederki diotsanez, Leon XIII'garrenak, Santo Tomas Akinokoaren teologia erakuspenetan oinarriturik,

gauza askotan arrazoi eman zion liberaltasun (apika obeto legoke "liberalismu", dotriña bat den aldetik eta ez gaitasun bat) katolikuari. Adibidez, Eliza eta Estadua-ren arteko ar-emanetan, katoliktasun liberalak aldarrikatzen zuen dotriñaren guna onartu zuen. Etzen mintzatu Leon XIII'garrena bereizte oso batez, baiñan bai bi aginteak zearo autonomuak bear dutela izan beren alorretan eta Eliza ezin ditekela gobernu-tankera baten menpeko edo esaneko izan. Aita Santu aundi onen pentsakera au dela-ta, katoliku absolutista asko bere etsai amorratu biurtu ziren, eta alderantziz, Leon XIII'garrenaren itzak katoliku liberali arnas eta adore eman zien beren jokabidean jarraitezaten.

L'Avenir'en etsairik zitelenak katolikuak izan ziren, auek errege absolutisten politikari erabat loturik baitzeuden eta ezin, inholaz ere, begi onez ikusi, Libertadea oiukatuz ez-ezik, 1789'ko eta 1830'eko biurrialdiak kristau-etsitzen zetzen katoliku berriok.

Katoliku erregezaleak, Ebanjelioren erakuspideak ain gordin berritzen zituen albistariaren deardarrak ezin jasanik, Erroma'ra salatu zuten **L'Avenir'** en jokabidea. Orduan, Erroma'ko eparen zai egoteke, "La Mennais'ek berak jo zuen Aita Santua'rengana zuzen-eske. Gergori XVI'garrenak, alabaifia, "Mirari Vos" izenez enziklika bat argitara eman zuen **L'Avenir'**en

jokabidea gaitz-etsiz. La Mennais'ek burua makurtu zuen eta Gergori XVI'garrenaren Aita Santuzko agintaritza zuzen-etsirik, biotza mi-fiak erdibitu baldin ba'zion ere, bere albistari kuttuna geiago ez argitaratzea erabaki zuen. Bearrezkoa da baiña aditzera ematen, Aita Santuak etzuela gaitzetsi La Mennais'en aldirokoak aldarrikatzen zuen Libertade-erakuspide, Libertadearen izenean oiukatutako gelegizkeri eta neurrigabekeriak baizik.

Zorigaitzez, La Mennais laister damutu zen Aita Santuari erakutsitako menpetasunaz eta liburu berri bat argitaratu zuen **Fededun baten itzak** izena emanik. Liburu deitoragarri ontan, La Mennais Erroma'ko Eliza Katolikuari erabat oldartzen zaio eta geroztik, **L'Avenir**'en buruzagiak katoliku izateari ez-ezik, kristau izateari ere utzi zion.

Liburu au Gergori XVI'garrenak **Singularis nos** enziklikan gaitz-etsi zuen. Arrezkero, La Mennais ze-aro aldendu zen Eliza Katolikuaren babesetik, bere dogmak ukatu zituen eta apaizgoari zaputz egifik, Paris'en jarri zuen bere egoitza. Zuzenbidean ain leiatsu jarraitu zioten bere ikasleak, ordea, okerbidean etzioten jarraitu nai izan. Aitzitik, beren irakaslea Elizaren magalera berriro erakutzen saiatu ziren. Alperrikako lana izan zen, ordea. La Mennais'ek arrokeriaren deabrua barrenean sartua zeukan eta bere azken arnaseraiño

ukatu zuen Erroma'ko Elizaren al-tzora biurtzea. Etzen aitortu eriotz-orduan eta bere illobian etzuten gurutzerik ipifi, ala izan baitzen "aphez arnegatuaren" azken borondatea.

Amaitzeko, Louis Veuillot'en le-rrero batzuek alda ditzagun, Ducatillon'en liburu berberaretik atera-rik: "Ezin dezakegu ahantzi, Feli La Mennais'ek erlejifioari serbitzu txit aundiak egin dizkiola. Bera ja-betu zen lenengoz geuk gerizatzen ditugun ideiaz, **berak urratu zigun gu orain pasa naian gabiltzan arrate**a, eta bere utsuneak gaitzetsi bear ba' ditugu ere, saia gakizkion ulertzen, bere alde erreza dezagun eta gaizki esanik ez dizalogun jaur-ti".

Aitorkizun miresgarria auxe, Louis Veuillot'ek egiten diona, ze-ren, **L'Univers**'en zuzendaria, —al-diroko au bere ideien agerlaru zue-larik—, katoliku estuetakoa bai-tzen, berrizaleen kontrakoa, tradi-zifiozale eta erregezale gogorra eta Elizak Errepublikarekin onezkoak egiteko etsaia... eta ala ere, kato-likutasun liberalaren bandera altxa zuen gizonaren aunditasuna aitortzen ez du lotsarik. Veuillot'ek, gi-zontasun eta biotz aundi bat dara-kus bere etsaitzakoari opa dizkion itz auen bitartez.

Jaungoiko Jaunak ere ulertuko al-zuen Feli La Mennais'en zintasu-na eta biotz-aunditasuna, eta gizo-nenganako bere Amodio naurriga-

(19 or. jarraitzen du)